

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica XV. post trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Pfalm. 50. vers. 14. Col. 3. vers. 17. tunc eritis aliquando in numero Deum collaudantium & glorificantium in sempiterna se-

cula, quod concedat nobis SS. Trinitas per Jesum Christum Salvatorem nostrum, Amen.

Dominica XV. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 6. v. 24. 34.

GEN. 19. v. 26. de uxore Lothi commemoratur, quod in Sodomæ conflagratione respiciens contra mandatum Angeli, in falis statuam conversa fuerit.

Hujus historiæ Christus memores esse jubet eos, qui paulò ante mundi finem victuri sunt, Luc. 17. v. 32. ne præpostero terrenorum amore se decipi patiantur, sed obliviscantur eorum quæ retrò sunt, & ad ea, quæ priora sunt, sese extendant, Phil. 3. v. 13. idè enim Lothi uxor facta est statua falis, inquit Augustinus, ut te condiat, & ad sapientiam erudiat.

Huc pertinet prælecta pericope, quâ Angelus ille magni consilii, Christus Jesus, à servitio Mammonæ omnes verè Christianos variis argumentis dehortatur, & regnum Dei ante omnia inquirere jubet, spondens fore, ut tunc reliqua omnia nobis adjiciantur.

Evangelium habet duas partes, quas breviter percurramus, ut sunt:

I. *Mammonismus.*

II. *Christianismus.*

JJ.

EXEGETIS.

IN V. T. noluit Dominus unum agrum diverso semine conseri, noluit in bove & asino sub eodem copulatis jugo arari, noluit vestimenta gestari, quæ ex lino & lana contexta essent, Deut. 22. v. 9. 10. 11. Quid putatis, vos mei, hisce legibus Deum inten-

diffe? certè nihil aliud, quàm id, quod Christus in Exordio Evangelii exsertis verbis asserit, quod nemo Deo simul & Mammonæ inservire possit. Hoc qui facit, agrum animæ suæ diverso semine, nimirum amore Dei & amore mundi spargit. Hoc qui facit, bove arat & asino, id est, duos diversos affectus habet, quibus ad terrestria simul & cœlestia aspirare satagit. Hoc qui facit, lino simul & lanâ se vestit, id est, pietatem & avaritiam in uno domicilio consistere posse sibi persuadet, quod tamen fieri nunquam potest, si Christo, qui ipsissima veritas est, Joh. 14. v. 6. & sapientia, Matth. 11. v. 19. credere velimus. Nam nemo, inquit ille, nemo duobus Dominis servire potest, aut enim hunc habebit odio, & alterum diliget, aut huic adhærebit, & alterum negliget. Non potestis Deo servire & Mammonæ.

His verbis describitur *Mammonismus*

I. *Ratione quidditatis.* Vox Mammonis peregrina est, & in lingua Syriaca idem significat quod divitiæ. Quando igitur Christus à mammonismo nos dehortatur, non prohibet habere vel possidere divitias. Nam divitiæ bonæ sunt, modò absit peccatum, Sirach. 13. vers. 30. Sed servire tantum prohibet, quod omnes illi faciunt, qui cor suum divitiis apponunt, Ps. 62. v. 11. & supra Deum & Dei mandata easdem extollunt, dum oculos avertunt, &

multis peccatis conscientiam suam vulnerant, Sir. 27. v. 1. hoc fit tripliciter:

1. *In acquisitione*, quando quis non contentus est illis, quæ Deus per ordinarios officii labores ipsi distribuit, sed per fas & nefas ditescere vult, etiam contra Dei voluntatem, & lucrum undecunque etiam ex malo acquirit, Sap. 15. v. 12.

2. *In possessione*, quando quis abutitur divitiis ad luxum & superbiam, sicut epulo Luc. 16. v. 1.

3. *In distributione*, quando tantum licentiæ sibi non sumit, ut de corralis pecuniis vel sibi, vel suis, vel etiam pauperibus beneficiat, hæc redditio est malitiæ ejus, Sir. 14. v. 6.

II. *Ratione impietatis*. Qui enim ita Mammonæ servit, teste Christo, à Deo deficit, & turpissimam idololatriam committit, unde Paulus avaros expressè idololatrias vocat, Eph. 5. v. 5. & avaritiam idololatriam, Col. 3. v. 5. quia huic vitio addicti amorem & fiduciam cordis soli Deo debitam transferunt ad pecunias, & dicunt obryzo, fiducia mea es, Job. 31. v. 24. quæ certè maxima impietas est, quæ homo Deam omnia habentem & dantem deserit, & ex auro argentoque idolum sibi fabricat, Os. 8. v. 4. quod tamen à morte neminem liberat, Ez. 7. v. 19.

III. *Ratione vanitatis*. Qui servit Mammonæ, de duobus potissimum sollicitus est.

I. *De victu*, v. 25. Hos remittit Christus ad volucres cæli, ut discant ab illis

1. *Confidentiam*. Volucres cæli non sunt solliciti de cibo, sed manè, quando sol oritur, Creatori suo cantilenam aliquam modulantur, postea evolant, & ecce, Deus unicuique sua granula deputavit, quibus pascantur & satientur: Ita nos quoque peractis illis quæ ad vocationem nostram perti-

nent, incrementum Deo committamus, ipse curam agit pro nobis, 1. Pet. 5. v. 7. & tantum dabit, quantum ad sustentationem nostram requiritur. Quis enim vidit unquam justū derelictū? Pl. 37. v. 25. Sir. 2. v. 12. qui pullis corvorum escam suam distribuit, & implet omne animal benedictione, cibū tibi, qui homo es, ad imaginē ipsius conditus, non denegabit, Pl. 145. v. 15. 147. v. 9.

2. *Patientiam*. Volucres sub dio vivunt, nec proprias habent domunculas quibus tegantur, nemo est, qui cibum illis projiciat, aut ulla præstet subsidia, nihilominus fortunam suam patienter tolerant: Ita quilibet sorte suâ contentus vivat. Licet enim pauper sit & egenus, ab aliis tamen subsidia habebit, quæ ad vitæ hujus sustentationem requiruntur. Proinde jacta super Dominum curam tuam, ipse providebit, Pl. 55. vers. 23.

3. *Sufficientiam*. Volucres non serunt neque metunt, neque congregant in horrea, sed contenti sunt granulis, quæ hinc inde colligunt: Sic nos quoque dicamus modico & pulillo, quod Deus nobis distribuit contenti esse. Id melius est super divitias impiorum, Pl. 37. v. 16. nam quæstus magnus est pietas cum animo suâ sorte contento, inquit Paulus 1. Tim. 6. v. 6.

II. *De amictu*, hos remittit ad lilia campi, quæ prædicant

1. *Dei sapientiam*. Nam considerate, inquit Christus, quomodo crescant, hoc est, quam pulchrè ornata sint variis coloribus, ut omnem Salomonis gloriam vincant: Ita pro sua sapientia vestit quoque homines, hunc purpura & bysso, ut Josephum, Danielem, & Mardocheum, Genes. 41. Dan. 5. vers. 29. Esth. 8. vers. 2. 15. illum melota & pellibus caprinis, Ebr. 11. v. 37. istum

pilis

pilis camelorum & zonâ pelliceâ, ut Johannem Baptistam, Matth. 3. v. 4. & Eliam, 2. Reg. 1. v. 8. quilibet veste suâ contentus sit, ut flores campi. Dedit tibi Deus hyacinthum & purpuram, noli superbire, & contemnere illum qui erudo lino operitur, Sir. 40. v. 4. Sufficit ad hanc vitam aqua & panis, & vestimentum, & domus tegens ea, quorum nos pndet, Sir. 29. v. 28.

2. *Dei potentiam.* Non laborant, ut viri, neque nent, ut mulieres, nihilominus vestiuntur à Deo. Manus illa Dei hodie non abbreviata est, sed ipse dat lino & lanam, ut nuditatem nostram operire possimus, Of. 2. v. 9.

Quis vestivit Protoplastos, cum nullus adhuc factor in mundo esset? Genes. 3. v. 21. quis vestimenta Israelitarum in deserto conservavit, ut neque vetustate deficerent, neque usu quotidiano attererentur, Deut. 8. v. 4. Quis custodivit Sadrach, Mefach & Abednego, qui cum braccis, tiaris & calceamentis, & vestibus in fornacem ardentem projiciebantur, ut inviolati egressi sint, Dan. 3. v. 21. 27. Deus ille vivit adhuc, & suos vestire potest, etiamsi neque nent, neque laborant, quod sæpe facit, dum huic vel illi benefactorem excitat, qui vestimenta ipsi præter omnem animi expectationem conficit, ut Josephi exemplum testatur, Gen. 41. vers. 42.

3. *Dei munificentiam.* Quid sunt lilia, quid sunt flores alii? Certè nil nisi gramen, quod hodiè est, & cras in clibatum mittitur. Nihilominus tam munificus & liberalis est Deus, ut unicuique tunicam suam induat. Quod sericum, quæ Regum purpura floribus comparari potest? quid rubet ut rosa? quid candet ut lilium? Si ergo Deus flores ita vestit & exornat, quàm ma-

gis hominibus illud præstabit, quos ad imaginem suam condidit, & per filium pretiosè redemit?

Quoties igitur lilia & flores contemplaris in horto tuo, divinam liberalitatem de prædica, quam omnibus creaturis animatis & inanimatis quotidie commendat, ne dubita, quin Dominus ille, qui flores & herbas quotannis producit & vestit, tibi etiam vita hujus necessitatem elargiturus sit, nam pascit omne animal, & implet benedictione, Ps. 145. v. 15. 16.

Videte Dilecti, quàm nervosè Christus à sollicitudine victus & amictus nos dehortetur. Non prohibet curam officiosæ sedulitatis, quæ ab omnibus hominibus in choro, toro & foro requiritur, Rom. 12. v. 8. 1. Tim. 5. v. 8. ad laborem enim conditi sumus, Job. 5. v. 7. Gen. 3. v. 19. quem qui negligit, non manducabit, 2. Thess. 3. v. 10. Non prohibet etiam curam affectandæ pietatis, quâ quis de salute suâ sollicitus est, sicut David dolet de peccatis suis, Ps. 38. per tot. & Christus jubet nos thesaurizare thesauros in cælo permansuros, Matth. 6. v. 20. Sed curam damnosæ incredulitatis, quæ cum diffidentia conjuncta est. Hæc est cura quam Christus improbat, quia

1. *Frustranea.* Quis enim vestrum, inquit Christus, ad staturam suam cubitum unum potest adjicere cogitando? Deus est qui homines efformat secundum sapientiam suam, Sirac. 33. vers. 11. alios formosos, alios deformes, exemplo Rahel & Lææ, Genes. 29. vers. 17. alios staturæ proceræ & robustæ veluti gigantes Num. 13. vers. 34. alios humilis & depressæ, ut Zachæum, Luc. 19. vers. 3. Hæc corporis efformatione quilibet acquiescere debet, neque enim lutum dicit figulo, cur me sic fecisti?

Li 3

Rom.

Rom. 9. v. 20. & si vel maximè Zachæolus aliquis in angulo federet, miris se modis ex crucians, quomodo vel unum digitulum staturæ suæ adjicere posset, nihil tamen efficiet: Ita curæ hominum sunt inanes. Deus enim cuique distribuit sua dona, & talentum dedit, quo negotietur, Matth. 25. v. 15. Ultra hoc si plura desiderat, non contentus his, quæ per ordinarios officii labores Deus ipsi concessit, amittet etiam id quod habet, Jac. 4. v. 2.

2. *Supervacanea.* Nam Deus Pater novit, quibus indigeamus. Si igitur scit, quia omniscius est, & vult, quia Pater est, & potest, quia omnipotens est, cur anxiam sollicitudine corda nostra gravabimus; An non satis est, quod Deus Pater curam gerit pro nobis? Filii & servi nil curant, sed faciunt, quæ sua sunt, cætera parentibus Dominisque committentes: Nos sumus filii & servi magni Jehovæ, quin igitur curam sustentationis nostræ ipsi relinquimus? Si enim nos qui mali sumus, filiis nostris bonam damus, quantum magis Pater cœlestis dabit, quæ petierimus? Luc. II. vers. 13.

3. *Ethnica.* Hæc omnia gentes inquirunt, inquit Christus. Ex Christianis igitur Pagani fiunt, quicunque divitiis nimium inhiant. Sicut enim gentiles, quia spem non habent vitæ alterius, de bonis in hoc seculo cumulandis tantum cogitant, & si quid acquisiverunt, non benedictioni divinæ, sed suæ industriæ & prudentiæ acceptum ferunt: Idem faciunt avari, proinde scædus, quod in baptismo cum Deo inierunt, abnegant, & à Deo turpiter deficiunt. Ita nimirum scænus pecuniæ sit funus animæ, juxta Leonem, & dum lucrum faciunt in arca, damnum reportant in conscientia, sicut Augustinus loquitur. Vide etiam 1. Tim. 6. v. 9.

Imò ne qdam dei gentiles Mammonismo de-
diti fuerit, & omni tur eos morabioris cu p lu-
max nam devenerunt, ut agerent mundanar
opum vanitatem. Vid. Excerpt. sub tit. *De Mammonismo.*

De Secundo.

Fuit Mammonismus, sequitur *Christianismus*, qui describitur 1. *κατὰ θεόν, ubi facienda, & 2. κατὰ ἄνθρωπον, ubi fugienda* consideranda veniunt

Facienda quod attinet, complectitur illa Christus brevi aphorismo, qui duobus membris absolvitur, ut sunt:

I. *Præceptum.* Nam quærite, inquit, quærite primùm regnum Dei, & justitiam ejus.

Duo jubemur quærere. Primò regnum Dei. Per regnum Dei intelligitur hoc loco regnum gratiæ & regnum gloriæ. Regnum gratiæ in eo consistit, quod Christus nos vocat ad communionem Ecclesiæ suæ, regit nos Spiritu suo Sancto, accendit in cordibus nostris veram Dei agnitionem, confert nobis bona cœlestia, remissionem peccatorum, gratiam Dei, inhabitationem Spiritus Sancti &c. Regnum gloriæ verò est promissa vitæ æternæ possessio. Hoc Regnum Dei dicit Christus primùm omnium esse quærendum, hoc est, de eo ante omnia debemus esse solliciti, quomodo in hac vita possimus Deo reconciliari, & tandem ad Ecclesiam triumphantem in cælis pervenire, ut simus filii Dei, & hæredes vitæ æternæ. Ibi demum erit nostrum *πολίτευμα*, Philipp. 3. vers. 20. quando Christus regnum tradet Patri, & pedibus suis omnes inimicos suos subjiciet, ipse verò erit omnia in omnibus, 1. Cor. 15. vers. 28. Secundò *justitiam Dei* per quam non intelligitur justitia ea, quæ Deus in se suaque essentia justus est, hanc nemini communicat, Esa. 42. vers. 8. Sed ut Paulus explicat, Rom. 3. vers. 22. justitiam per fidem Jesu Christi in omnes & super

super omnes qui credunt in eum. Vocatur hæc justitia Dei, Rom. 10. vers. 3. quia est ex Deo, Philipp. 3. v. 9. hoc est, à Deo donatur & imputatur credentibus in Christum, Rom. 4. v. 5. Ex illa fidei justitia oritur justitia operum, quia fides si vera sit, ac viva, efficax est per charitatem, Gal. 5. v. 6. & facit, ut omnes illi, qui Christo adherent per fidem, crucifigant carnem cum suis affectibus & concupiscentiis, Gal. 5. vers. 24. & in hoc seculo, sobriè, justè & piè vivant, Tit. 2. vers. 12. Tandem sequetur justitia, consummata in vita æterna, ubi Deum agnoscemus, & diligemus perfectè absque ulla peccati labe, 2. Petr. 3. vers. 13.

Vultis igitur consequi regnum Dei, justitiam etiam Dei queratis oportet, quæ unicuique medium est, per quod regni Dei confortes reddi possumus, hoc fit

1. *Verbum diligenter audiendo.* Ex auditu enim fides, Rom. 10. v. 17. ex fide justitia, Rom. 5. v. 1. ex justitia regnum Dei, Roman. 14. v. 17. qui verò boves, agros, uxorem, hoc est, terrena præferunt vocationi ad spiritualem cœnam verbi & Sacramentorum, cœlestem etiam cœnam non gustabunt, Luc. 14. v. 18. 19. 20.

2. *Terrena despiciendo,* Col. 3. vers. 1. 2. Ubi enim thesaurus noster, ibi Cor, Matth. 6. vers. 21.

3. *Voluntatem Dei faciendo,* Matth. 7. v. 21. Hæc autem est voluntas Dei, ut (1) pœnitentiam agamus, Ezech. 18. v. 23. 33. v. 11. (2) ut in Christum credamus, Joh. 6. v. 40. (3) ut fidem operibus bonis demonstremus, 1. Thess. 4. v. 3. 1. Joh. 4. 21.

II. *Promissum,* quod his verbis continetur: Et hæc omnia adjicientur vobis. Omnia videlicet, quæ ad victum & amictum,

adeoque ad vitæ hujus sustentationem pertinent. Hæc omnia Dens adjicere vult, quasi *περὶ δίκην*, ut græca vox innuit, *als sine Ruqab* / si modò regnum & justitiam ejus ante omnia queramus & indagemus. Equipollentes promissiones vide Lev. 26. v. 3. seqq. Deut. 28. v. 1. seqq. Esa. 1. v. 19. 1. Tim. 4. 8.

Licet enim pii in hac vita tantos thesauros plerumque non habent, quantos Mamonæ servi possident, tamen forte suâ contenti vivunt, & pacatâ gaudent conscientia, quæ magna pars est felicitatis terrenæ in hac vita. Non enim de eo quisquam vivit, quod bona multa possidet, inquit Christus Luc. 12. v. 15. melior est buccella sicca cum pace, quàm domus plena victimis cum jurgio, inquit Salomo, Prov. 17. v. 1.

Hæc facienda sunt. Videbimus etiam fugienda, quæ v. 34. Christus admonitioni suæ breviter subjungit, ut sunt

1. *Angor animi,* quando variis cogitationibus & curis aliquis se macerat de futuro laborum suorum eventu, & Deo diffidit nō expectans in debita patientia benedictionem sibi & omnibus in pietate perseverantibus promissam. Hæc Cura & sollicitudo magna animi carnificina est. Nam mens occupata terrenis curis, semper est in angustiis, inquit Bernhardus, & quia caput melancholicum solet esse Diabolorum balneum, testatur sæpe experientia, quid sollicitudo ista operetur, nimirum mortem & æternam perditionem. Ergo tristitiam non des animæ tuæ, & non affligas te metipsum in consilio tuo, &c. Sir. 30. v. 22. 23. seqq.

2. *Cura crastini.* Nam solum præsens in manu nostra positum est, non præteritum neque futurum. Illud abiit, hoc an eventurum sit, incertum est. Israelitis manda-

tum

tum erat à Deo, ut manna colligentes tantum colligerent, quantum singulis diebus ad alimentum ipsis sufficiebat. Qui autem de crastino solliciti plus colligebant, nihil proficiebant, computruit enim & vermicibus scaterere cepit, Exod. 16. v. 16. seqq. Ita laboribus vocationis suæ quilibet fideliter incumbat, Deus non denegabit incrementum, sed tantum largietur, ut singulis diebus alimentum ipsi suppetat. In præsentem igitur cura quæ tua sunt, & reliqua omnia Deo committe. Qui hodie procuravit, procurabit etiam cras. Nam Jesus Christus heri

& hodie, idem & in secula, Ebr. 13. v. 8. unde in oratione Dominica non abundantiam divitiarum, quæ in multos annos sufficiant, sed panem quotidianum nos petere jubet, Matth. 6. v. 11.

Orate igitur cum Salomone Prov. 30. v. 8. 9. paupertatem & divitias ne dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria, ne fortè satiatus illiciar ad negandum, & dicam, quis est Dominus? aut egestate compulsus, furer, & peccem in nomen Dei mei. Hæc operetur in nobis Christus Jesus, Amen.

Dominica XVI. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 7. v. 11. 16.

MAGNUM miraculum est, quod Elias Propheta perpetravit in Sarepta Oppido, dum filium unicum hospitiæ suæ, quæ vidua erat, precibus suis à morte ad vitam revocavit. Cujus miraculi fama per omnes mox Sidoniorum fines divagata incolas procul dubio in admirationem & stuporem rapuit, 1. Regum 17. v. 17. seqq.

Sed longè majus tamen & illustrius est, quod cælestis Elias Christus Jesus in oppido Nain haud procul à Capernaum sito perpetravit, ubi viduæ alicujus filium unicum defunctum, & funerali processu jam ad sepulchrum elatum, verbo omnipotente & vivifico à mortuis suscitavit, suscitatumque matri suæ reddidit, ad quod miraculum tota Galilæa cum circumjacentibus regionibus obstupuit.

Nos absque ulteriori verborum circuitione miraculum ipsum contemplantur:

1. Pompam funeris lacrymabilem.

II. Adventum Christi exoptabilem.
III. Applausum populi memorabilem. J.J.

EXEGESIS.

IN fimbriis superhumeralis, quo Pontifex induebatur, dependebant tintinnabula auri, ut quando Pontifex ingrederetur in sanctuarium, vel ex eo egrederetur, audiretur sonus ejus, nec moreretur, Exod. 28. v. 33. seqq.

Omnes verè pii sunt spirituales coram Deo Sacerdotes, Apoc. 1. v. 6. regale sacerdotium, 1. Pet. 2. v. 9. quamdiu igitur ingrediuntur & egrediuntur coram Domino, hoc est, toto vitæ suæ tempore, in ora vestimenti sui gestare debent tintinnabula bene sonantia, ut de fine vitæ admoneantur, & perpetuò sonet in auribus & cordibus ipsorum illud Siracidis c. 7. v. 40.

Quicquid agis prudenter agas & respice finem.

Quia